

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Saksb.: Lars Sæter og Magne Haukås
e-post: fmnolsa@fylkesmannen.no
fmnomas@fylkesmannen.no
Tlf: 75 53 15 51/ 75 53 16 47
Vår ref: 2017/1543
Deres ref: 201403450
Vår dato: 01.09.2017
Deres dato: 01.03.2017
Arkivkode: 561

Uttalelse til høring av revisjonsdokument for Skjomenreguleringen i Narvik kommune

Fylkesmannen viser til høringsbrev av 01.03.2017 fra NVE og til revisjonsdokument utarbeidet av konsesjonæren Statkraft Energi AS der kravene fra Narvik kommune, Skjomen bygdelag, Naturvernforbundet i Narvik og Narvik Jeger- og Fiskerforeningen er kommentert. Vi viser også til kontakt med saksbehandler Marthe Cecilie Pramli i NVE om utsatt høringsfrist.

I henhold til nye rutiner i arbeidsdelingen mellom Miljødirektoratet og fylkesmennene i energisaker fra våren 2017, er det nå kun Fylkesmannen som avgir uttalelse i slike saker.

I første del av uttalelsen har vi kommentert prosessen rundt revisjoner. Deretter følger et kapittel om historikk og sentrale data for reguleringen. Videre følger en konklusjon med et sammendrag av de viktigste momentene i uttalelsen. Deretter går vi gjennom de temaene vi mener er de mest sentrale i denne revisjonen. Til slutt har vi tatt for oss viktige føringer for revisjonsarbeidet som EUs vanndirektiv, Vannforskriften, regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram og nasjonalt forslag til prioritering av revisjoner.

Generelt om prosessen rundt revisjon av konsesjonsvilkår

Fylkesmannen synes det er positivt at gamle vannkraftkonsesjoner nå tas opp til revisjon. Det gir mulighet til å redusere de negative konsekvenser disse inngrepene har hatt for ulike interesser. På samme måte som ved vurdering av nye vannkraftkonsesjoner, er det viktig at revisjonsprosessen bygger på kunnskap og faglige utredninger. Det er også sentralt at alle berørte parter høres og at alle aktuelle tema vurderes.

Slik prosessen er lagt opp i dag, kan det være vanskelig å medvirke for berørte parter og myndigheter. Ved søknad om nye konsesjoner til bygging av vannkraftverk har NVE utviklet et forutsigbart system for kunnskapsinnhenting og medvirkning fra berørte parter og interesser. Fagrapporter legges til grunn for å vurdere konsekvenser og eventuelle avbøtende tiltak. Alle relevante tema blir belyst helt fra starten av. Ved revisjon av konsesjonsvilkår er det den som stiller krav som i utgangspunktet avgjør hvilke tema som får fokus. Videre er det disse kravene og konsesjonærens vurdering av disse som blir sendt på høring. Det blir da vanskelig for andre parter å komme på banen med andre tema før etter at konsesjonæren har utarbeidet revisjonsdokumentet. Slik prosessen er lagt opp bygges

---

kunnskapsgrunnlaget opp av kravstiller og konsesjonær og ikke på uavhengige fagutredninger eller med utgangspunkt i de forhold som faglig sett kanskje er de viktigste. Det er først etter høringen av revisjonsdokumentet at slike forhold eventuelt kommer fram. Deretter må NVE vurdere og eventuelt kreve nye tilleggsutredninger. Dette er uheldig for alle parter og medfører tilleggsarbeid og tidsutsettelse.

Fylkesmannen i Nordland ber derfor NVE om å gå gjennom rutiner for prosess og saksgang for revisjon av konsesjonsvilkår. Vi foreslår at når det åpnes for revisjon, så skal det i tillegg til kravene som er stilt, utredes hvilke konsekvenser kraftutbyggingen har hatt på viktige miljøverdier i influensområdet. Dette kunnskaps- og konsekvensgrunnlaget bør, sammen med lokale krav fra allmennheten, inngå som grunnlag for regulantens utarbeidelse av revisjonsdokumentet. Kanskje bør NVEs vurdering av behovet for tilleggsutredninger komme fram allerede i denne fasen.

Historikk - sentrale data for reguleringen

Nedenfor følger en oversikt over utbyggingshistorikk og sentrale data for kraftverkene i Skjomenreguleringen:

Kraftverk	Satt i drift	Midlere årsprod. (GWh)	Effekt (MW)
Skjomen kraftverk	1973	1208	309
Båtsvatn kraftverk	1977	135	30
Norddalen kraftverk	1983	32	7,5

Gjennom eksisterende manøvreringsreglement for Skjomenreguleringen har Statkraft ingen vilkår om slipp av minstevannføring, men følgende krav til vannstandsregulering av regulerte innsjøer:

- Losivatnet: Regulert 32 m (HRV: 732 og LRV: 700).
- Båtsvatnet: Regulert 33 m (HRV: 858 og LRV: 825).
- Kjørisvatnet: Regulert 10 m (HRV: 885 og LRV: 875).
- Iptovatnet: Regulert 10 m (HRV: 615 og LRV:605).
- Kjårdavatnet: Regulert 26 m (HRV: 615 og LRV: 589).
- Langvatnet: Regulert 43 m (HRV: 673 og LRV: 630).
- Durmålsvatnet: Regulert 4 m (HRV: 692 og LRV: 688).

I brev av 12.06.2014 fremmet Narvik kommune, Skjomen bygdelag, Naturvernforbundet i Narvik og Narvik Jeger- og Fiskerforeningen revisjonskrav for Skjomenreguleringen. En rekke krav, blant annet knyttet til endringer i manøvreringsreglementet, inkludert vilkår om minstevannføring, ble framsatt. Statkraft fikk anledning til å kommentere de aktuelle kravene. NVE besluttet i brev av 07.01.2016 at konsesjonsvilkårene kunne revideres og ba samtidig Statkraft om å legge fram et utkast til revisjonsdokument.

Konklusjon - sammendrag

Etter fylkesmannens vurdering må hensynet til de anadrome fiskebestandene i Skjoma veie tungt i denne revisjonen. Skjoma er et regionalt viktig laks- og sjørretvassdrag. Bestandene

---

er imidlertid sterkt redusert, og vassdragsregulering uten minstevannføring vurderes som den avgjørende negative påvirkningsfaktoren. På grunn av den dårlige bestandssituasjonen har laksen vært fredet siden 1997 og elva har vært totalstengt for fiske fra 2013.

For å kunne utnytte potensiale for laks- og sjøørretproduksjon i Skjoma, og etterhvert oppnå et høstbart overskudd av betydning, vil det være nødvendig å få på plass vilkår om slipp av minstevannføring. Dette vil etter fylkesmannens vurdering være i tråd med rapport nr. 49/2013 fra NVE der Miljødirektoratet og NVE har gjennomgått alle vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022, inkludert Skjomenreguleringen.

Hovedgrunnen til at Skjomenvassdraget er plassert i kat. 1.2 og ikke 1.1 er at anslått krafttap ved en sjablonmessig minstevannføring på Q95 både sommer og vinter vil bli relativt stort (> 100 GWh/år, > 10 % av samlet produksjon). I rapporten antas det imidlertid at betydelige miljøforbedringer kan oppnås med vesentlige mindre krafttap. En tilleggsutredning for ulike vannslipp vil gi mer kunnskap om effekter på miljøverdier og kraftproduksjon.

Vilkår om minstevannføring vil også være en oppfølging av EUs vanndirektiv, Vannforskriften og forvaltningsplan/tiltaksprogram for vannregion Nordland og Jan Mayen (2016 - 2021) som ble vedtatt av Nordland fylkesting i desember 2015.

Utover hensynet til anadrom laksefisk har vi i vår uttalelse hovedfokus på berørte miljøverdier av nasjonal betydning, først og fremst det svært viktige brakkvannsdeltaet i munningen av Skjoma (Elvegård, verdi A) og reindrifta som også er betydelig påvirket av Skjomenreguleringen. I tillegg har vi fokusert på temaet kultivering av innlandsfisk der Fylkesmannen har et spesielt ansvar som påleggsmyndighet.

Vi har også med et tema om fremmede fiskearter, i dette tilfelle lake, som de seinere år har blitt registrert i flere av de regulerte innsjøene i Skjomenvassdraget. Det antas at lake er overført fra Siidasjavri på svensk side via kraftverkstunnelen til Kjårdavatnet og derfra videre til de andre innsjøene.

Nedenfor har vi listet opp de tiltakene vi mener er de viktigste i denne revisjonsprosessen (dette utdypes nærmere lenger ut i dokumentet):

- Utarbeide en tilleggsutredning for slipp av minstevannføring. Denne må bygge på kunnskap fremskaffet i påleggsundersøkelsen fra Miljødirektoratet hvor hovedfokuset blir hvilket nivå en minstevannføring må på ligge på i ulike deler av året (building-block tilnærming), og videre hvor og hvordan dette skal slippes for å ivareta laksen og sjøørretens behov på best mulig måte, samtidig som krafttapet blir akseptabelt.
- Utarbeide en oppdatert plan for utbedring/miljøtilpasning av terskler og andre biotiltak med spesielt fokus på anadrome elvestrekninger og basert på krav om minstevannføring. Dette gjelder både de delene av vassdraget som er anadrome i dag og de som vil bli det når fisketrappa i Storefallet er ferdig bygd (etter planen i løpet av 2017).
- Fastsette et nytt manøvreringsreglement med minstevannslipp på aktuelle elvestrekninger i Skjomenvassdraget der hensynet til laksen og sjøørretens behov blir ivarettatt.

-
- Gjennomføre faglige undersøkelser og vurderinger av utbyggingens konsekvenser for reindrift, og vurderinger av avbøtende tiltak som kan redusere eventuelle negative konsekvenser.

Når det gjelder berørte verdier og interesser av mer lokal karakter, vil vi vise til krav og innspill fra kommune, lag, foreninger o.a.

Fylkesmannen har forhåpninger om at den igangsatte revisjonen av Skjomenreguleringen vil bidra til at miljømålene og tiltakene i forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet for vannregion Nordland og Jan Mayen (2016-2021) blir oppnådd.

Anadrom laksefisk

Etter fylkesmannens vurdering vil det viktigste ved denne revisjonen være å få på plass moderne konsesjonsvilkår inkludert et nytt manøvreringsreglement med pålegg om slipp av miljøbasert minstevannføring. Vi mener slipp av minstevannføring er nødvendig dersom de sterkt reduserte bestandene av laks- og sjøørret i Skjoma skal kunne oppnå et høstbart overskudd av betydning i framtida. Slipp av minstevannføring i Skjoma vil være en viktig del av oppfølgingen av EUs vanndirektiv, Vannforskriften og forvaltningsplan/tiltaksprogram for vannregion Nordland og Jan Mayen (2016-2021).

Skjomenreguleringen påvirker to anadrome vassdrag; Skjoma og Skjombotnelva (Storelva i Skjombotn/Kjårdaelva). Den desidert viktigste av disse er Skjoma, som er et regionalt viktig laks- og sjøørretvassdrag. Skjoma er meget sterkt påvirket av Skjomenreguleringen. Etter vannkraftutbyggingen er nedbørfeltet redusert fra 859 km² til kun 185 km², dvs en reduksjon på hele 79 %. Restvannføringen i Skjoma er dermed på kun ca. 20 % av naturlig vannføring.

Skjoma er naturlig lakseførende opp til Lillefallet, en strekning på om lag 15 km (medregnet 2 km tidevannspåvirket strekning), og har bestander av sjøørret og laks. Sjøørretbestanden har i løpet av de siste 10 årene vist en kraftig tilbakegang, mens laksebestanden har vært lav i mange år.

I den offisielle bestandskategoriseringen i Lakseregisteret (<http://www.lakseregisteret.no/>) er laksebestanden i Skjoma plassert i kategori 3a (sårbar – nær truet), mens sjøørretbestanden er plassert i kategori 4a (redusert – redusert ungfiskproduksjon). Vassdragsregulering er avgjørende påvirkningsfaktor for bestandstilstanden. På grunn av ytterligere forverring av tilstanden de seinere år vurderer miljøforvaltningen å nedskrive bestandene til lavere kategori.

På grunn av den dårlige bestandssituasjonen har villaksen vært fredet i 20 år (siden 1997), mens fisket etter sjøørret har vært strengt regulert, jf. forskrift om fisketider for fiske etter anadrome laksefisk i vassdrag. Fra og med fiskesesongen 2013 har fiskerettshaverne ved Elvegard grunneierlag og Skjomdal grunneierlag i samråd med miljøforvaltningen valgt å totalfredede vassdraget.

For å kompensere for noe av den negative effekten av vannkraftutbyggingen på laks- og sjøørretbestanden i Skjoma, har Statkraft frivillig gått med på å bekoste bygging av fisketrapper i Lillefallet og Storefallet. Trappa i Lillefallet ble åpnet i 2016, mens trappa i Storefallet er under bygging og skal etter planen stå ferdig for oppgang i løpet av september

---

2017. Trappene vil åpne for totalt ca. 8 km med ny produksjonsstrekning for laks og sjørret fordelt på følgende: Lillefallet-Storefallet (0,6 km), Storefallet-samløp Nordelva/Sørelva (2,5 km), Nordelva (2 km), Sørelva (1,8 km) og den uregulerte sideelva Lossielva (0,7 km).

Resultater fra undersøkelser pålagt av Miljødirektoratet peker i retning av at overlevelsen fra egg til ettårig fisk er en flaskehals for lakseproduksjonen i Skjoma¹. Det er også antydning at bærekraftnivået ved dagens vannføring ligger omtrent på gytebestandsmålet. Dette gir et svært begrenset rom for å oppnå høstingsoverskudd av fisk.

For å kunne utnytte potensiale for laks- og sjørretproduksjon i Skjoma, og etter hvert oppnå et høstbart overskudd av betydning, vil det være nødvendig å få på plass vilkår om slipp av minstevannføring. Etter at lakseførende strekning i Skjoma er økt fra ca. 15 km til ca. 23 km ved bygging av laksetrappet i Lillefallet og Storefallet, vil kost-/nytte verdien ved slipp av minstevannføring øke tilsvarende. Etter bonitering av Skjoma i 2006 ble det konkludert med at bygging av fisketrappet i Lillefallet og Storefallet vil kunne øke smoltproduksjonen i Skjoma med ca. 30%². Denne beregningen ble gjort med utgangspunkt i dagens vannføringsregime, og en sikring av minstevannføring er forventet å medføre en ytterligere økning.

I forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet for vannregion Nordland er følgende tiltak nevnt for Skjomenvassdraget (Skjoma, Nordelva og Sørelva):

- Slipp av tilstrekkelig minstevannføring (miljøbasert vannføring) tilpasset laksen og sjørretens behov.
- Utbedring av limnigraf.
- Biotopforbedrende tiltak, inkludert miljøtilpasning av terskler og erosjonssikringer.
- Bygging av fisketrappet i Lillefallet og Storefallet.
- Utplantning av lakserogn i Skjoma ovenfor dagens vandringshindre i Lillefallet og Storefallet.

Fylkesmannen har forhåpninger om at denne revisjonen vil bidra til gode løsninger for tiltaket under kulepunkt 1 (slipp av tilstrekkelig minstevannføring). Tiltaket under kulepunkt 2 følges opp av NVE. Kulepunkt 3 føles opp av NVE i samarbeid med Miljødirektoratet (og Fylkesmannen). Kulepunkt 4 gjennomføres frivillig av Statkraft. Kulepunkt 5 er gjennomført.

Skjombotnelva (Storelva i Skjombotn) har en anadrom strekning på ca. 2,8 km. Skjomenreguleringen har ført til en halvering av vannføringen. Ut fra våre opplysninger er elva bonitert og elfisket to ganger, i 2001³ og 1990⁴. Begge ganger ble det kun fanget ørretunger. Resultatet av bonitering og elfiske (lave tettheter) indikerer at elva har et såpass lite potensiale at det vil være en begrenset nytteverdi i å gjennomføre biotopforbedrende tiltak. Det vurderes heller ikke som aktuelt å prioritere slipp av minstevannføring. På grunn av effekter av reguleringen, i tillegg til det naturlig lave produksjonspotensialet, vurderes elva til

---

¹ Laks og sjøaure i Skjoma. Bestandsstatus 2016. Presentasjon på møte i Skjomen 31.05.2017.

² Lamberg, A., Øksenberg, S. & Strand, R. 2007. Bonitering av Skjoma-2006. LMMS-rapport 5-2007.

³ Halvorsen, M. 2002. Fagrapport 2001 i prosjektet «Bedre fiske i regulerte vassdrag i Nordland. Rapport 1-2002. Fylkesmannen i Nordland.

⁴ Karlsen, T. og Sæter L. 1991. Fisk og fiskemuligheter i småvassdrag med anadrome laksefisk. Del 3: Lofoten og Ofoten. Fylkesmannen i Nordland. Rapport nr. 3-1991. 79 s.

---

ikke å ha egne bestander av anadrom fisk (sjørret), jf. den offisielle bestandskategoriseringen i Lakseregisteret (<http://www.lakseregisteret.no/>).

Slipp av miljøbasert vannføring

Fylkesmannen støtter kravene fra Narvik kommune, Skjomen bygdelag, Naturvernforbundet i Narvik og Narvik Jeger- og Fiskerforeningen om å få fastsatt minstevannføring i Skjomenvassdraget. Vi har per i dag ikke tilstrekkelig faglig grunnlag for å foreslå størrelsen på vannslippene og hvordan de skal fordeles over året på de enkelte elvestrekningene. Vi mener det i utgangspunktet bør vurderes å slippe vann fra flere steder i reguleringsområdet. Det vil samlet sett gi best effekt for berørte natur-, friluft- og landskapsverdier.

For laks- og sjørretbestanden i Skjoma vil det aller viktigste være å sikre tilstrekkelig minstevannføring på vinteren. Lav vintervannføring kombinert med høy vannstand i gytetida på høsten, gir omfattende stranding av gytegrøper. Vintervannføringen vurderes som hovedflaskehalsen for laks- og sjørretproduksjonen i vassdraget. Vi viser her til pågående fiskebiologiske undersøkelser som utføres av NINA etter pålegg fra Miljødirektoratet til Statkraft^{5 6}.

Det antas som fornuftig at vannet i hovedsak slippes fra Sørvalen/Sørvalselva som har minimalt med bretilsig, og som dermed har høyere vanntemperatur og er mindre slamførende i sommerhalvåret enn den sterkt brepåvirkede Nordvalselva. Det må imidlertid gjøres beregninger av dette.

Vi anbefaler at NVE ber om en tilleggsutredning fra Statkraft for å utrede dette nærmere ved bruk av kompetente fagfolk. Aktuelt utgangspunkt vil slik fylkesmannen vurderer det, være slipp av minstevannføring sommer og vinter, i kombinasjon med blokkbasert vannføring tilpasset naturlige svingninger og fiskens krav til gyte-, oppvekst- og vandringsforhold, jf. «Håndbok for miljødesign i regulerte laksevassdrag»⁷.

Det er også verdt å merke seg at det i revisjonsrapporten under anslått krafttap står at: " *Det antas at betydelig miljøforbedringer kan oppnås med vesentlig mindre krafttap*". Her er som kjent Q95 lagt til grunn både sommer og vinter.

Biotoptiltak – ombygging av terskler - fisketrapper

Etter pålegg fra NVE har Statkraft utarbeidet en helhetlig tiltaksplan for Skjomenvassdraget⁸. Planen omfatter ombygging av eksisterende terskler, bygging av fisketrapper og gjennomføring av nye biotoptiltak. Flere av de planlagte tiltakene er gjennomført eller under gjennomføring. Dette gjelder blant annet ombygging av Berghølla-terskelen, bygging av fisketrapper i Lillefallet og Storefallet, og gjenåpning av flere sideløp.

---

⁵ Laks og sjøaure i Skjoma. Bestandsstatus 2016. Presentasjon på møte i Skjomen 31.05.2017.

⁶ Gjelland, K. A., Berg, M. & Bergan, M. A. 2015. Fiskebiologiske undersøkelser i Skjoma 2014-15. Framdriftsrapport for Skjoma 2014-15. Norsk institutt for naturforskning.

⁷ Forseth, T. & Harby, A (red.) 2013. Håndbok for miljødesign i regulerte laksevassdrag. NINA Temahefte 52, 1-90 s.

⁸ Kanstad Hanssen, Ø. 2010. Helhetlig tiltaksplan for Skjomenvassdraget. Rapport 1-2010. Prosjektet «Bedre fiske i regulerte vassdrag i Nordland».

Som en del av de pågående fiskebiologiske undersøkelsene i Skjoma er det foreslått flere «nye» biotoptiltak som blant annet steinrankeutlegging på strekninger med lite skjultilgang, ytterligere ombygging av terskler, gytégrusutlegging i enkelte områder og eventuelt substratrenging i utvalgte områder i nedre del av elva⁹. Vi foreslår at den gjeldende helhetlige tiltaksplanen oppdateres med aktuelle nye tiltak.

Brakkvannsdeltaet i munningen av Skjoma

I munningen av Skjoma er det lokalisert et svært viktig brakkvannsdelta (Elvegård, verdi A). Følgende vurderinger av verdi og skjøtsel er gjort i naturbasen (<http://kart.naturbase.no/>), se faktaark (<http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00062680>):

Verdibegrunnelse: Elven et al. (1988) vurderer dette deltaet som *“den best utviklede fjordbotnen i regionen. Den har store arealer av nokså variert forstrand, og en svært original sammensetning i vegetasjonstypene både i strandeng og på forstrand. Til tross for inngrepene har lokaliteten fortsatt stor verdi, som typelokalitet i regionen.” Registreringene i 2008 gir ikke grunnlag for å endre denne vurderingen, snarere tilsier undersøkelsene av den gamle meanderen på nordsiden av elva (som tilsynelatende ikke har blitt fanget opp tidligere) at verdien er enda høyere. Også ut fra verdisetting av naturtyper er det opplagt at verdien er meget høy og at lokaliteten skal ha verdi svært viktig (A).*

Det er viktig å unngå fysiske inngrep, som masseuttak eller nedbygging. En bør videre ikke forsøple eller forurense området. Ferdsel og bruk av friluftsliv vil ikke redusere verdiene hvis det er moderat omfang, men intensiv bruk er klart negativt. Det samme gjelder begrenset bruk som leirsted, men også dette bør ikke ha stort omfang og ikke innebære noen form for tilrettelegging. Økt naturlig ferskvannstilstrømming fra elva, samt mer naturlig flommønster ville vært positivt».

Slipp av minstevannføring vurderes derfor som positivt for verneverdiene i dette svært viktige brakkvannsdeltaet.

Reindrift - utredning

Fylkesmannen konstaterer at det er et mangelfullt kunnskapsgrunnlag for tema reindrift og for konsekvenser Skjomenreguleringen har hatt for reindriftnæringen. Selv om reindriften ved reindriftskjønn i 1974 ble tilkjent erstatning for tap av beiteland og driftsulemper, bør det nå ved revisjon vurderes om det er avbøtende og kostnadseffektive tiltak som kan redusere negative konsekvenser som reindriften har blitt påført som følge av vannkraftutbyggingen. Vi anbefaler derfor at det gjennomføres faglige undersøkelser og vurderinger av utbyggingens konsekvenser for reindrift, og vurderinger av avbøtende tiltak som kan redusere eventuelle negative konsekvenser.

Innlandsfisk

Som et resultat av Skjomenreguleringen er en rekke innsjøer demmet opp og regulert, og langs mange elvestrekninger er vannføringen redusert. Allmennheten har dermed lidd et tap ved at mulighetene for et godt innlandsfiske er redusert.

---

⁹ Laks og sjøaure i Skjoma. Bestandsstatus 2016. Presentasjon på møte i Skjomen 31.5.2017.

I regi av prosjektet Bedre fiske i regulerte vassdrag i Nordland (Regulantprosjektet) ble det i perioden 1999-2002 gjennomført prøvefiske i alle de regulerte innsjøene/magasinene i Skjomenreguleringen (med unntak av Lossivatnet), samt Cunojavre (fracført innløpselv) og 11 små uregulerte tjern (Halvorsen 2000 og Halvorsen 2003).

Båtsvatnet/Guatelivatnet/Vannaksvatnet og Cunojavri ble prøvefisket i 1999 og Øvre Kjørisvatnet, Iptovatn (Iptojavri), Kjårdavatnet, Langvatnet, Kobbvatnet og 11 uregulerte innsjøer i 2002. Magasinene besto under prøvefisket i 2000 og 2002 av typisk overbefolkede røyevann, men også med eksemplarer av fisk med god vekst og kvalitet. Cunojavre som ikke er regulert, men som er påvirket ved at innløpselva er overført til Skjomen kraftverk, har en røyebestand av god kvalitet som ser ut å utnytte innsjøens ressurser på en god måte.

Som kompensasjon for Skjomenreguleringens negative effekt på allmennhetens fiskemuligheter i området, ble det gjennom Regulantprosjektet anbefalt å gjennomføre tiltak i mindre uregulerte vann og tjern omkring de regulerte innsjøene fremfor å gjøre tiltak i magasinene. Fylkesmannen støtter denne vurderingen.

Grunneier Statskog SF har i samarbeid med Narvik & Omegn Jeger- og fiskerforening utarbeidet en tiltaksplan for innlandsfisk i Narvik kommune. Planen omfatter også flere av innsjøene og elvestrekningene som ligger innenfor Skjomenreguleringen og tilgrensende områder. Driftsplanen er nylig revidert og gjelder nå for perioden 2016-2021. Som en kompensasjon for allmennhetens tapte fiskemuligheter i området, oppfordrer vi Statkraft om å bidra økonomisk og faglig til den delen av kultiveringsaktiviteten som omfatter Skjomfjellområdet.

Som en del av oppfølging av forvaltningsplanen for vannregion Nordland og Jan Mayen (2016 - 2021) med tilhørende tiltaksprogram og overvåkingsprogram, vil det være aktuelt for fylkesmannen å pålegge Statkraft å gjennomføre nye fiskebiologiske undersøkelser i flere av innsjøene og elvestrekningene i den ikke-anadrome delen av Skjomenvassdraget. I forbindelse med disse undersøkelsene vil det være spesielt viktig å få kartlagt utbredelse av den fremmede fiskearten lake, jf. kapitlet nedenfor.

Fremmede fiskearter - lake

De fleste av de regulerte innsjøene i Skjomenvassdraget ble prøvefisket gjennom Regulantprosjektet i årene rundt 2000. Det ble den gang ikke registrert lake. De seinere år har det blitt registrert lake i flere av de regulerte innsjøene i Skjomenvassdraget. Det antas at lake, som er en fremmed fiskeart for Nordland, er overført fra Siidasjavri på svensk side via kraftverkstunnelene. Lake er nå registrert i flere innsjøer/lokaliteter både i Sjørdalen (Kjårdavatnet, Iptojavri, Lille Iptojavri og Iptojohka/Vatn 613 moh) og innenfor tverrslaget ved Stasjonsholmen i Norddalstunnelen. Det skal foreløpig ikke ha blitt observert lake lengre inn i Norddalen.

Det vurderes som sannsynlig at lake allerede har spredd seg nedover fra Iptojavri til Sjørelva og Skjoma. Konsekvensen av en eventuell spredning og etablering av lake i den anadrome delen av Skjoma er usikker. Det kan tenkes at lake vil kunne trives i de mer stilleflytende delene av Skjoma, eks. i terskelbassengene, å utgjøre en konkurrent til laksen og sjøørreten der. I mer strømsterke deler av vassdraget, som gjerne er de viktigste områdene for laks, er det mer tvilsomt om lake vil ha noen vesentlig negativ effekt. Det finnes flere vassdrag, blant

---

annet Nidelva i Sør-Trøndelag, hvor det finnes både lake og laks, men hvor det ikke synes å være noen stor konkurranse mellom artene.

Som en del av oppfølgingen av forvaltningsplanen for vannregion Nordland og Jan Mayen (2016 - 2021) med tilhørende tiltaksprogram og overvåkingsprogram, ønsker fylkesmannen en kartlegging av utbredelsen av lake i Skjomenvassdraget. Fylkesmannen har hjemmel til å kunne pålegge dette og vurderer det som aktuelt å gi Statkraft et snarlig pålegg om en slik undersøkelse, jf. kapitlet foran. Dette vil også være viktig kunnskap i forbindelse med valg av slippsted for en eventuell minstevannføring.

Vanddirektivet - Vannforskriften - Regional vannforvaltningsplan

For å følge opp føringene i EUs vanddirektiv og Vannforskriften, er det i hver vannregion utarbeidet en sektorovergripende forvaltningsplan med et tilhørende tiltaksprogram.

Nordland fylkesting vedtok i desember 2015 Regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland og Jan Mayen med tilhørende tiltaksprogram. Planen gjelder for seks år og skal rulleres i 2021. Målet er å beskytte og forbedre tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder. Det er satt egne miljømål for alle vannforekomster. Vilårsrevisjoner av gamle vannkraftkonsesjoner er et viktig virkemiddel/tiltak for å kunne oppnå målet om god økologisk tilstand eller godt økologisk potensiale i vassdrag som er påvirket av vannkraftregulering, inkludert Skjomenvassdraget.

I den regionale vannforvaltningsplanen er miljømålet for vannforekomst 173-137-R Skjoma (Elvegårdselva) satt til Godt økologisk tilstand med følgende konkretiserte miljømål: Styrke bestandene av laks og sjørret - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander - Sikre naturverdiene i et svært viktig brakkvannsdelta (A-verdi).

For 173-85-R Nordelva og 173-93-R Sørrelva, som begge vil bli anadrom i nedre deler når fisketrappa i Storefallet står ferdig i løpet av 2017, gjelder miljømålet Godt økologisk potensial med følgende konkretiserte miljømål: Styrke bestandene av laks og sjørret - Oppnå gytebestandsmål og høstbare bestander.

En forutsetning for at Skjoma og Nordelva/Sørrelva skal kunne oppnå henholdsvis Godt økologisk tilstand og Godt økologisk potensiale er at det blir satt vilkår om slipp av tilstrekkelig minstevannføring.

Med noen endringer ble den regionale vannforvaltningsplanen godkjent av Klima- og miljødepartementet den 01.07.2016.

Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering av revisjoner

I rapport nr. 49/2013 fra NVE har Miljødirektoratet og NVE foretatt en nasjonal gjennomgang av vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. I rapporten har direktoratene kommet frem til en felles anbefaling om hvilke vassdrag som bør prioriteres ved revisjon. I flere disse vassdragene er produksjonsbegrensende tiltak som slipp av minstevannføring og/eller magasinrestriksjoner vurdert som aktuelle for å forbedre miljøtilstanden.

I Nordland er revisjonsobjekt 170 Skjomenvassdraget plassert i nest høyeste prioritetskategori (kat.1.2).

I rapporten er følgende tiltak foreslått:

- Minstevannføring hele året i Skjoma for å bedre forhold for anadrom fisk, brakkvannsdelta og Norddalen naturreservat.
- Magasinrestriksjoner med krav til fyllingstidspunkt i flere av magasinene av hensyn til landskapsopplevelse og friluftsliv i de mest brukte områdene.

Grunnen til at Skjomenvassdraget er plassert i kat. 1.2 og ikke 1.1 er at anslått krafttap ved en sjablonmessig minstevannføring på Q95 vil bli relativt stort (> 100 GWh/år, > 10 % av samlet produksjon). I rapporten antas det at betydelige miljøforbedringer kan oppnås med vesentlige mindre krafttap.

Fylkesmannen i Nordland har bidratt med innspill til rapporten, og støtter i stor grad de vurderingene som er gjort når det gjelder revisjonsobjekt 170 Skjomenvassdraget. Men vi mener i likhet med fylkestinget at vassdraget bør opprioriteres til kat. 1.1. Dette er begrunnet i den regionale vannforvaltningsplanens kap. 3.7.2 (Tematiske prioriteringer). Etter at lakseførende strekningen i Skjoma er økt fra ca. 15 km (medregnet 2 km tidevannspåvirket strekning) til ca. 23 km ved bygging av laksetrappet i Litlefallet og Storefallet, vil kost-/nytte verdien ved slipp av minstevannføring øke tilsvarende.

Med hilsen

Sveinung B. Råheim (e.f.)
fylkesmiljøvernseier

John Kosmo
fung. landbruks- og reindriftsdirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:

Skjomdalen grunneierlag v/Leif Hansen
Frostisen reinbeitedistrikt v/Lars Mikkel Sara
Narvik kommune
Statskog SF
Sabima Samarbeidsrådet For Biologisk Mangfold
Skjomen reinbeitedistrikt v/Per Niia
Narvik og Omegn Jeger- og Fiskerforening v/Geir Inge Thomassen
Norges Jeger- og Fiskerforbund - Nordland
Narvik og Omegn Turistforening
Elvegård grunneierlag v/Ole Martin Ingebrigtsen
Naturvernforbundet i Nordland
Skjomen Bygdeutvalg v/Geir Solmo
Nordland fylkeskommune

Naturvernforbundet i Narvik v/Baard Mikalsen
Forum for Natur og friluftsliv i Nordland
Miljødirektoratet